

Obsah

Úvod	8
1. ÚVOD, HISTORIE VÝROBY ŽELEZA, TAVICÍ AGREGÁTY VE SLÉVÁRNÁCH OCELI, ORGANIZACE TAVÍREN	9
1.1 Úvod	9
1.2 Historie výroby železa	10
1.3 Tavicí agregáty ve slévárnách oceli	12
1.4 Technologický a informační tok v tavnárnách oceli	14
2. ROZTOKY ROZTAVENÝCH KOVŮ	15
2.1 Složení roztoků	15
2.2 Ideální roztok	17
2.3 Reálné roztoky	18
2.4 Interakční koeficienty	21
2.4.1 Vývoj, určování a používání interakčních koeficientů	21
2.4.2 Současné problémy a význam stanovení interakčních koeficientů	22
2.4.3 Kritérium hodnověrnosti interakčních koeficientů	23
2.4.4 Současné práce o periodicitě interakčních koeficientů v taveninách železa a v austenitu	24
2.5 Chemické rovnováhy u metalurgických reakcí	27
3. TERMODYNAMICKÉ ZÁKLADY OCELÁŘSKÝCH POCHODŮ	29
3.1 Výsvětlení základních pojmů	29
3.2 Vnitřní energie	31
3.3 Entalpie	32
3.4 Vratné a nevratné děje	33
3.5 Reakční teplo, závislost reakčního tepla na teplotě	34
3.6 Entropie	34
3.7 Volná energie a volná entalpie	36
3.8 Chemický potenciál	37
3.9 Závislost rovnovážné konstanty na teplotě	39
3.10 Parciální molární stavové veličiny	40
3.11 Základy kinetiky metalurgických reakcí	44
3.11.1 Řád fyzikálně chemické reakce	46
3.11.2 Arrheniova rovnice	48
4. ROZTOKY KOVŮ, NEKOVŮ A PLYNŮ V ŽELEZE, OCELÁŘSKÉ STRUSKY	50
4.1 Kyslík v roztaveném železe	50
4.2 Dusík v roztaveném železe	52
4.3 Vodík v roztaveném železe	55
4.4 Uhlík v roztaveném železe	58
4.5 Síra v roztaveném železe	58
4.6 Roztavené ocelářské strusky	60

4.7	Základy molekulové teorie strusek	61
4.8	Základy iontové teorie strusek	63
4.9	Rafinační schopnost strusek	67
5.	ZÁKLADY KRYSALIZACE A SEGREGAČNÍCH POCHODŮ	72
5.1	Krystalizace čistých kovů	72
5.2	Mikrosegregace, rozdělení prvků mezi tekutou a tuhou fází	76
6.	SORTIMENT OCELÍ NA ODLITKY	84
6.1	Normy ocelí na odlitky	84
7.	VÝROBA NELEGOVANÝCH OCELÍ NA ODLITKY V ZÁSADITÝCH OBLOUKOVÝCH PECÍCH	97
7.1	Konstrukce elektrické obloukové pece	97
7.2	Výzdivky elektrických obloukových pecí	99
7.3	Vývoj elektrických obloukových pecí	102
7.4	Technologie výroby nelegovaných ocelí	104
7.4.1	Oprava pece a sázení	104
7.4.2	Tavení vsázky	105
7.4.3	Oxidační údobí	108
7.5	Údobí dohotovení (dezoxidace, rafinace, redukční údobí)	116
7.5.1	Dezoxidace oceli	116
7.5.2	Odsíření oceli	123
7.5.3	Dolegování oceli	125
7.5.4	Měření teploty	126
7.5.5	Praxe vedení tavby	126
8.	INTENZIFIKACE VÝROBY OCELI V OBLOUKOVÝCH PECÍCH	129
8.1	Vývoj zařízení a technologie používané v elektrických obloukových pecích ve světě ...	129
8.2	Soudobé vývojové trendy ve výrobě oceli v EOP	131
8.3	Intenzifikační opatření na obloukových pecích	134
8.3.1	Použití silnějších pecních transformátorů a vodou chlazených stěn a víka	134
8.3.2	Použití kyslíku	134
8.3.3	Intenzifikace tavení vsázky kyslíko-palivovými hořáky	135
8.3.4	Řízení energetických režimů	137
8.3.5	Využití tepla spalin odcházejících z EOP	139
8.3.6	Dmyšny ve dnu EOP	139
8.3.7	Intenzifikace dohotovení	140
8.4	Tendence dalšího rozvoje výroby a intenzifikace EOP	140
8.5	Současný stav výroby v EOP v České republice	141
8.6	Intenzifikace výroby oceli ve slévárnách	141
9.	VÝROBA LEGOVANÝCH OCELÍ V ZÁSADITÝCH OBLOUKOVÝCH PECÍCH	145
9.1	Chování jednotlivých prvků při výrobě oceli v zásadité obloukové peci	147
9.2	Výroba nízkolegovaných ocelí v zásadité obloukové peci	149
9.3	Výroba vysokolegovaných ocelí v zásaditých obloukových pecích	150
9.3.1	Výroba korozivzdorných ocelí v zásaditých obloukových pecích	150
9.3.1.1	Vliv uhlíku na vlastnosti korozivzdorných ocelí	150
9.3.1.2	Hlavní směry vývoje korozivzdorných ocelí	150
9.3.2	Základy výroby korozivzdorných ocelí	152
9.3.2.1	Závěry pro praxi	155
9.3.2.2	Praxe výroby vysokolegovaných chromových ocelí v zásaditých obloukových pecích ..	157
9.3.3	Výroba vysokolegovaných manganových ocelí (Hadfieldovy oceli)	160
9.3.3.1	Praxe výroby vysokolegovaných manganových ocelí v zásaditých obloukových pecích	161

9.4	Poznámky k výrobě vysokolegovaných ocelí	162
10.	VÝROBA OCELI V KYSELÝCH OBLOUKOVÝCH PECÍCH	164
10.1	Výzdívka kyselých obloukových pecí	164
10.2	Přednosti kyselých obloukových pecí ve srovnání s pecemi zásaditými	164
10.3	Závěry z ekonomického hodnocení kyselých obloukových pecí ve slévárnách ČR	165
10.4	Používané výrobní způsoby v kyselých obloukových pecích	167
10.4.1	Aktivní pochod	169
10.4.2	Pasivní pochod	170
11.	VÝROBA NELEGOVANÝCH A LEGOVANÝCH OCELÍ V ELEKTRICKÝCH INDUKČNÍCH PECÍCH	172
11.1	Elektrické indukční pece kelímkové středofrekvenční	173
11.2	Zařízení elektrické indukční pece	173
11.3	Výrobnost elektrických indukčních kelímkových pecí	176
11.4	Výdusky elektrických indukčních kelímkových pecí	179
11.4.1	Kyselé výdusky elektrických indukčních kelímkových pecí	179
11.4.2	Zásadité a vysocehlinitanové (korundové) dusací hmoty	183
11.5	Výroba oceli v kyselých EIP	184
11.5.1	Výroba nelegovaných a nízkolegovaných ocelí	184
11.5.2	Výroba vysokolegovaných ocelí na kyselé výdusce	186
11.6	Výroba oceli v EIP se zásaditou a vysocehlinitanovou výduskou	189
11.7	Pece Drop down	189
12.	DEZOXIDACE OCELI V PÁNVI A ODLÉVÁNÍ	191
12.1	Používané lící pánve k dopravě a odlévání oceli	191
12.2	Závěrečná dezoxidace oceli v pánvi a její vliv na vlastnosti oceli	193
12.3	Vliv výzdívky tavicího agregátu na vlastnosti oceli z hlediska morfologie vyloučených sulfidů	196
12.3.1	Vliv obsahu síry a uhlíku na vlastnosti oceli vyrobené v zásadité obloukové peci	196
12.3.2	Porovnání hodnot houževnatosti u ocelí vyrobených v kyselých a zásaditých obloukových a indukčních pecích	196
12.4	Modifikace oxidů a sulfidů po závěrečné dezoxidaci v pánvi a její vliv na vlastnosti oceli	198
12.5	Vliv ostatních nečistot na vlastnosti oceli	201
12.6	Pokles teploty kovu v pánvi během odlévání	202
12.7	Reoxidace oceli během odlévání	203
12.7.1	Vliv chemického složení na rozsah reoxidačních pochodů	204
12.7.2	Vliv použitého pojivového systému formy	205
12.7.3	Vliv použitého ostřiva a ošetření lícе formy	205
12.7.4	Vliv charakteru proudění na průběh reoxidačních procesů	205
12.7.5	Vliv způsobu odlévání	207
12.7.6	Vliv konstrukce odlitku	208
13.	SEKUNDÁRNÍ METALURGIE	210
13.1	Rozdělení metod sekundární metalurgie	210
13.2	Použití jednotlivých postupů sekundární metalurgie	212
13.3	Principy jednotlivých postupů sekundární metalurgie	214
13.3.1	Postupy sekundární metalurgie provozované při atmosférickém tlaku	214
13.3.1.1	Rafinace kovu inertními plyny	214
13.3.1.2	Použití syntetických strusek	217
13.3.1.3	Injektáž prachových přísad tryskou	218
13.3.1.4	Injektáž pomocí plněného profilu	219

13.3.1.5	Pánvová pec	220
13.3.1.6	Pochod AOD	221
13.3.1.7	Pochod CLU	223
13.3.2	Postupy sekundární metalurgie provozované při sníženém tlaku (ve vakuu)	223
13.3.2.1	Pochod VD	224
13.3.2.2	Pochod VOD	225
13.3.3	Kombinované pochody sekundární metalurgie s využitím vakua	225
13.3.3.1	Pochod VAD	226
13.3.3.2	Pochod ASEA-SKF	226
13.3.4	Speciální pochody sekundární metalurgie pro velké objemy zpracovávaného kovu s využitím vakua	226
13.3.4.1	Vakuové odplynění oběžným způsobem	226
13.3.4.2	Vakuové odplynění oceli zdvižným způsobem	227
13.3.4.3	Vakuové odplynění oceli v proudu	227
13.4	Speciální metalurgické pochody a zařízení	227
13.4.1	Vakuové elektrické obloukové pece	228
13.4.2	Elektrostruskové přetavování a odlévání	228
13.4.3	Vakuové indukční pece	229
13.5	Použití jednotlivých postupů sekundární metalurgie ve slévárnách	230
13.6	Další vývoj a nasazení sekundární metalurgie	231
14.	VADY OCELOVÝCH ODLITKŮ	235
14.1	Vady povrchu	237
14.1.1	Přípečeniny	237
14.1.2	Zálupy	238
14.1.3	Nárosty	239
14.1.4	Výronky a výpotky	239
14.1.5	Zatekliny	239
14.1.6	Nepravidelnosti povrchu odlitku	239
14.1.7	Vady povrchové ochrany odlitku	240
14.2	Porušení souvislosti	240
14.3	Dutiny	240
14.3.1	Bubliny způsobené reakcí kyslíku s uhlíkem za vzniku oxidu uhelnatého	241
14.3.2	Bubliny způsobené vodíkem	242
14.3.3	Bubliny způsobené dusíkem	242
14.3.4	Zahlcený plyn a síťkovité bubliny	243
14.3.5	Bodliny	244
14.3.6	Odvařeniny	244
14.3.7	Staženiny	244
14.4	Makroskopické vměstky a vady makrostruktury	245
14.5	Vady mikrostruktury	248
14.6	Vady chemického složení a vlastností odlitků	249
15.	VÝROBA LITINY VE SLÉVÁRNÁCH OCELI	251
15.1	Rozdělení litin	251
15.1.1	Litiny s lupinkovým grafitem (LLG)	251
15.1.2	Litiny s kuličkovým grafitem (LKG)	253
15.1.3	Litiny s červíkovitým (vermikulárním) grafitem (LČG)	255
15.1.4	Temperované litiny (TL)	257
15.1.5	Izotermicky kalené (zúšlechtně) litiny (ADI litiny)	257
15.2	Základy metalurgie litin	260

15.2.1	Uhlík v litinách	260
15.2.2	Křemík v litinách	261
15.2.3	Kyslík v litinách	263
15.2.4	Mangan v litinách	268
15.2.5	Měď v litinách	268
15.2.6	Nikl v litinách	269
15.2.7	Molybden v litinách	269
15.2.8	Chrom v litinách	269
15.2.9	Hořčík v litinách	269
15.2.10	Hliník v litinách	272
15.2.11	Ostatní prvky v litinách	272
15.3	Výroba litiny v elektrických pecích	273
15.3.1	Výroba litiny v elektrických obloukových pecích	273
15.3.2	Výroba litiny v elektrických indukčních pecích	274
15.4	Litiny pro speciální použití	275
15.4.1	Nízkoalegované litiny	276
15.4.2	Vysokoalegované litiny	276
15.4.3	Metalurgie vysokoalegovaných litin	282
16.	VYUŽITÍ NÁKLADOVÉ ANALÝZY K ŘÍZENÍ VÝROBY	286
16.1	Základní pojmy	286
16.2	Kalkulace nákladů	287
16.2.1	Metoda rozdílové kalkulace	288
16.2.2	Metoda neúplných vlastních nákladů	289
16.3	Využití nákladových modelů k řízení výroby	294
16.3.1	Využití nákladových modelů v oblasti obchodu	294
16.3.2	Využití nákladových modelů v technologické přípravě výroby	294
16.3.3	Využití nákladových modelů při řízení nákladů ve výrobě	296
16.3.4	Využití nákladových modelů při rozhodování na úrovni vedení společnosti	297
16.4	Kalkulační vzorec na odlitek	298
16.4.1	Náklady na formovací směs	299
16.4.2	Náklady na jádrovou směs	300
16.4.3	Náklady na obklady nálitků	300
16.4.4	Náklady na nátěry	300
16.4.5	Náklady na tryskační materiál	301
16.4.6	Náklady na brusné kotouče	301
16.4.7	Náklady na svařovací elektrody	302
16.4.8	Náklady na kyslík a acetylén	302
16.4.9	Náklady na mzdy	303
16.4.10	Náklady na energii	304
Rejstřík	.....	306